

INTERDYSCYPLINARNE ASPEKTY
KOMPETENCJI BADAWCZYCH
(PRZYSZŁYCH) NAUCZYCIELI

**PARADYGMATYCZNE ASPEKTY I DYLEMATY
ROZWOJU NAUK I EDUKACJI**

Pod redakcją:

Jan Grzesiak, Ivan Zymomrya, Vasyl Ilnytskyj

**ПАРАДИГМАТИЧНІ АСПЕКТИ Й ДИЛЕМИ
РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ**

За редакцією:

Ян Гжесяк, Іван Зимомеря, Василь Ільницький

**Posvit
2019**

**Посвіт
2019**

PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA W KONINIE
ДЕРЖАВНА ВИЩА ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА В КОНІНІ
UNIwersytet Narodowy w Użhorodzie
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
PAŃSTWOWY UNIwersytet Pedagogiczny
IMIENIA BOHDANA CHMIELNICKIEGO W MELITOPOLU
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
CHERSONSKI WYDZIAŁ ODESkiego UNIwersytetu Spraw Wewnętrznych
ХЕРСОНСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ ОДЕСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
PAŃSTWOWY UNIwersytet Pedagogiczny w Krzywym Rogu
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

PARADYGMATYCZNE ASPEKTY I DYLEMATY ROZWOJU NAUK I EDUKACJI

Pod redakcją:
Jan Grzesiak, Ivan Zymomyra, Vasyl Ilnytskyj

ПАРАДИГМАТИЧНІ АСПЕКТИ Й ДИЛЕМИ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ

За редакцією:
Ян Гжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький

Konin – Użhorod – Melitopol – Chersoń – Krzywý Róg
2019

Конін – Ужгород – Мелітополь – Херсон – Кривий Ріг
2019

УДК 37.013:001(08)

П 18

Парадигматичні аспекти й дилеми розвитку науки та освіти [монографія] / [за ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Мелітополь – Херсон – Кривий Ріг: Посвіт, 2019. 318 с.

Paradygmaticzne aspekty i dylematy rozwoju nauk i edukacji [monografia] / [red.: J. Grzesiak, I. Zymomya, W. Ilnytskyj]. Konin – Użhorod – Melitopol – Chersoń – Krzywy Róg: Posvit, 2019. 318 s.

ISBN 978-617-7401-25-3

Kolegium redakcyjne:

dr hab., prof. **J.Grzesiak**; dr hab., prof. **P.Goldyn**; prof. dr hab., prof. **I.Zymomya**; dr hab., prof. **M.Zymomya**; dr hab., prof. **W.Illytskyj**; dr hab., **Z. Jasiński**; dr hab., prof. **P. Prusak**; dr hab., prof. **J.Kuzmenko**; dr hab., prof. **O.Newmerżycka**; dr **O.Zymomya**; dr **M.Pahuta**.

Redakcyjna kolegia:

д-р габ, проф. **Я.Гжесяк**; д-р габ, проф. **П.Голдин**; доктор філологічних наук, проф. **І.Зимомя**; доктор філологічних наук, проф. **М.Зимомя**; доктор історичних наук, проф. **В.Ільницький**; д-р габ, проф. **З. Ясінські**; д-р габ, проф. **П. Прусак**; доктор педагогічних наук, проф. **Ю.Кузьменко**; доктор педагогічних наук, проф. **О.Невмержицька**; кандидат філологічних наук, доц. **О.Зимомя**; кандидат педагогічних наук, доц. **М.Пагута**.

Recenzenci:

dr hab., prof. Ryszard Parzęcki

dr hab., prof. Ihor Dobriański

Рецензенти:

д-р габ., проф. Ришард Паженцкі

д-р педагогічних наук, проф. Ігор Добрянський

ISBN 978-617-7401-25-3

© Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький, 2019

© Посвіт, 2019

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ. ПЕДАГОГІКА. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА. ФІЛОЛОГІЯ

Алексєєнко-Лемовська Л. Педагогічна майстерність і педагогічна творчість як складові професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.....	5
Бєлікова І., Плужнікова Т., Ляхова Н. Фінансовий менеджмент як необхідна складова при підготовці керівних кадрів для сфери охорони здоров'я в умовах реформування.....	18
Голованова І., Товстяк М., Краснова О. Технологія структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти.....	25
Гричаник Н. Шкільний аналіз художнього твору: методична парадигма.....	36
Goldyn P. Książki sanitarne jako źródło do dziejów szkolnictwa w Polsce w pierwszej połowie XX wieku – studium interdyscyplinarne.....	46
Grzesiak J. Interdyscyplinarne aspekty kształtowania kompetencji badawczych (przyszłych) nauczycieli.....	54
Даниско О., Корносенко О. Аналітичні аспекти використання хмарних технологій у системі вищої освіти майбутніх фахівців фізичної культури.....	65
Зайцева Ю. Специфіка фахової діяльності вчителя фізичної культури в режимі навчального дня й у позакласний час.....	77
Зумомґра М., Зумомґра І. Kazimierz Denek's conception of education in the context of contemporary tendencies.....	89
Зякун А. Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври як пам'ятка культурно-історичної спадщини України.....	97
Jasiński Z. Animacja i integracja środowisk szkolnych i środowisk lokalnych poprzez realizację unijnych projektów w obszarze edukacji.....	107
Конончук А. Соціально-педагогічні умови виховання дітей у багатодітній сім'ї.....	120
Конончук О. Готовність до попередження агресивної поведінки дошкільників у контексті професійної підготовки майбутнього вихователя.....	132
Кузьменко Ю., Пагута М., Ільницький В. Вплив реформ 1959–1969 рр. на підготовку вчителів трудового і виробничого навчання.....	143
Prusak P. Aktywność młodzieży na rzecz malej ojczyzny.....	156
Тарасенко Г., Мудрак О., Мудрак Г., Нестерович Б. Екологізм освітнього процесу як запорука успішного світоглядного виховання молодих поколінь.....	163
Ткачук С., Філімонова І. Методологічні підходи до проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців харчової галузі у вищих педагогічних навчальних закладах.....	175
Чупахіна С. Формування інклюзивної компетентності майбутніх учителів в умовах розвитку сучасної освіти.....	185
Шаболдов О. Художні засоби творення героїчного в поезії Олега Ольжича.....	196

Шелестова Л. Вплив педагогічних технологій на розвиток творчих здібностей старшокласників в умовах профільного навчання.....	205
Яровенко Т. «Прекрасна пластика і контур строгий...» (сонет у творчості Яра Славутича).....	216

КРАЄЗНАВСТВО. ТУРИЗМОЗНАВСТВО. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Абдуллаєв А., Ребар І. Організація та методика фізичного виховання студентів ЗВО засобами вільної боротьби.....	226
Арсененко І., Донченко Л., Донець І. Функціональні аспекти розвитку сільського зеленого туризму в Запорізькій області.....	240
Габчак Н., Дубіс Л. Туристична привабливість транскордонних територій України та Румунії (на прикладі Закарпаття).....	251
Гришко С., Зав'ялова Т., Тамбовцев Г. Сучасний геокологічний стан ґрунтів м. Мелітополь та Мелітопольського району Запорізької області.....	260
Іванова В., Непша О., Сапун Т. Основні показники морфометрії та гідрологічного режиму річок Північно-Західного Приазов'я.....	272
Непша О., Прохорова Л. Фактори, які визначають стабільність акумулятивних форм берегової зони Північного Приазов'я.....	284
Чир Н., Мельник А. Стратегічні імперативи розвитку туризму в Україні (на прикладі Закарпатської області) в контексті світових тенденцій.....	299
Відомості про авторів.....	313

Алтай АБДУЛЛАЄВ, Інесса РЕБАР
(Мелітополь, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗВО ЗАСОБАМИ ВІЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

Питання вдосконалення процесу навчання студентів навичкам вільної боротьби у закладах вищої освіти (ЗВО) неспортивного профілю в даний час розроблені недостатньо. Відсутність науково-дослідних робіт, посібників, присвячених організації фізичного виховання на прикладі вільної боротьби, ставить завдання визначення та обґрунтування організаційно-методичних підходів в процесі навчання вільної боротьби на заняттях з фізичного виховання, що впливають на ефективність фізкультурно-спортивної діяльності студентів. В організації фізичного виховання студентів ЗВО склались такі протиріччя між: необхідністю підвищення ефективності фізичного виховання студентів з метою підтримки високого рівня здоров'я, фізичного розвитку, працездатності та реальним зниженням рухової активності, обумовленим інтенсифікацією навчальної діяльності; недостатнім дослідженням нових, сучасних підходів в організації фізичного виховання студентів ВНЗ на основі спортизації і перспективністю організації фізкультурно-спортивної діяльності на основі вільної боротьби.

Відомо, що використання різноманітних видів фізкультурної діяльності сприяє профілактиці захворювань, підвищенню працездатності, збільшенню тривалості життя, організації повноцінного дозвілля, боротьбі зі шкідливими звичками, створює умови пізнання власних можливостей і забезпечує оптимальні обсяги рухової активності [7, 112; 11, 433; 17, 226; 18, 30]. Ведеться активний пошук нових форм і методів підвищення якості фізичного виховання майбутніх фахівців з вищою освітою. Водночас аналіз спеціальної літератури (О. В. Дрозд, 1998; А. І. Драчук, 2001; В. П. Краснов, 2000; А. В. Домашенко, 2003; Т. Ю. Круцевич, 2003 та інші) свідчить про те, що теперішня організація фізичного виховання у вищих навчальних закладах недостатньо ефективна для підвищення рівня фізичної підготовленості, здоров'я та інтересу значної кількості студентів до занять фізичними вправами. Зокрема, в дослідженні В. Є. Білогур вказано, що традиційна організація, зміст і методи теоретико-методичного забезпечення фізичного виховання у вищих навчальних закладах недостатньо відповідають сучасним вимогам і не забезпечують усебічну підготовку майбутнього фахівця, здатного на високому професійному рівні вирішувати виробничі проблеми [9]. Проблемам використання спортивної боротьби на заняттях з фізичного виховання студентів ВНЗ присвячені роботи [2; 4; 10; 15; 19; 28], в яких зазначено про доцільність використання даного виду спорту.

І. Педагогічний потенціал вільної боротьби як засобу спортизації фізичного виховання студентів ВНЗ.

Фізична культура в вищих навчальних закладах представлена як навчальна дисципліна і найважливіший компонент цілісного розвитку особистості студента, значимість якого проявляється через гармонізацію духовних і фізичних сил,

формування таких загальнолюдських цінностей, як здоров'я, фізичне і психічне благополуччя, фізичну досконалість [26, 108].

Сутністю спортизації фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів в процесі занять вільною боротьбою є підготовка до активної життєдіяльності, закладка рухового базису, який дозволить в подальшому оздоровлюватись, маючи певний набір рухових навичок. Спортизація фізичного виховання – використання елементів прогресивних технологій, вивіренних в практиці спортивної підготовки, в системі фізичного виховання в освітніх установах [2, 24; 29, 213].

Основне завдання фізичного виховання у вищих навчальних закладах – зміцнення здоров'я студентів, розвиток основних фізичних якостей. Хорошим засобом для досягнення цієї мети є спортивні єдиноборства. Одним з найбільш древніх і поширених зараз єдиноборств є спортивна боротьба, яка служить ефективним засобом зміцнення здоров'я, розвитку основних фізичних якостей: сили, швидкості, витривалості та спритності; а також робить істотний вплив на формування у студентів життєво необхідних морально-вольових якостей [19, 156–161].

Спортивна боротьба в системі фізичного виховання займає рівноправне місце серед інших видів фізичних вправ і реалізується в формі навчальних занять на основному відділенні за сіткою навчального розкладу і самостійних занять.

Програма основного відділення з використанням спортивної боротьби базується на програмно-цільовому підході, який передбачає поетапне досягнення генеральної мети шляхом реалізації комплексу цілей відповідно курсам навчання в вузі.

Мета 1-го рівня – адаптація студентів до інтенсивної і об'ємної інтелектуальної діяльності засобами спортивної боротьби.

Мета 2-го рівня – зміцнення здоров'я студентів, подальше вивчення технічних дій спортивної боротьби, виконання молодших спортивних розрядів і сприяння всебічному розвитку організму.

Мета 3-го рівня – подальше освоєння техніки і тактики спортивної боротьби, розвиток потреби студентів у здоровому способі життя для подальшої реалізації в соціально-професійної діяльності.

Мета 4-го рівня – подальше вдосконалення техніки і тактики спортивної боротьби, виконання II-III розрядів [2, 26].

Другим аспектом програми є поетапне освоєння технічних і тактичних основ боротьби, доцільне поєднання теоретичної і практичної підготовки, організація занять на основі відбору найбільш ефективних засобів і методів.

Студенти на основному відділенні на заняттях з фізичної культури з виконанням елементів спортивної боротьби повинні:

- підвищувати свою фізичну підготовку і спортивну майстерність;
- виконувати контрольні вправи загальної та спеціальної підготовки борців вільного стилю;
- регулярно виконувати ранкову гігієнічну гімнастику, самостійно займатися боротьбою за завданням викладача;
- проходити медичний огляд у встановлені терміни;
- здійснювати самоконтроль за станом свого здоров'я і фізичного розвитку [2, 27; 11, 368].

Практичне заняття зі спортивної боротьби на основному відділенні об'єднує дві академічні години по 40 хвилин і складається з трьох частин, які взаємно пов'язані між собою: підготовча, основна і заключна частини [4; 5; 24].

У *підготовчу частину* включають питання організації тих хто займаються, загального зміцнення організму і підготовки його до більш напруженої роботи в основній частині заняття. Викладач перевіряє наявність учнів, відповідність форми, пояснює зміст заняття. Після цього проводяться розминочні вправи у вигляді ходьби, бігу з різними завданнями, загально-розвиваючі вправи, які повинні бути нескладними, різноманітними по впливу на організм, а також підготовчі вправи з урахуванням змісту основної частини. Вправи повинні відповідати досліджуваним прийомам боротьби. Підготовча частина заняття триває від 10 до 30 хвилин.

В *основній частині* заняття зі спортивної боротьби вирішують наступні завдання:

Формування та вдосконалення прикладних навичок, розвиток фізичних, спеціальних і психічних якостей, підвищення стійкості до впливу негативних факторів, виховання морально-вольових якостей.

В основній частині вивчається і вдосконалюється техніка і тактика видів спортивної боротьби. При цьому велика увага приділяється зміцненню здоров'я студентів.

У зміст більшості заняття включають ігри, змагання, естафети, комплексне тренування, контрольні вправи, на яких відпрацьовують колективні та самостійні дії.

Найефективніше на початку основної частини заняття вивчати технічні дії, пов'язані зі швидкістю, спритністю, складно-координованими вправами. Наприкінці – використовувати вправи на силу, витривалість, ігри, змагання, комплексне тренування.

Час, відведений на основну частину – від 30 до 70 хвилин.

У *заклучній частині* заняття застосовують вправи, які сприяють приведенню організму в спокійний стан: ходьба, повільний біг, дихальні вправи і вправи на розслаблення.

Для підвищення інтересу до занять викладачі можуть використовувати різні шляхи. Наприклад, змагальний метод викликає в студентів позитивні емоції і бажання займатися, що, в свою чергу, підвищує ефективність навчання. Нові вправи вносять різноманітність в заняття, знімають стомлюваність. Однак вправи повинні бути доступними і одночасно представляти певні труднощі у виконанні. Інтерес у студентів підвищується до занять тоді, коли місця занять добре обладнані, постійно дотримуються санітарно-гігієнічні норми, є сучасні борцівські килими, хороші тренажери [5].

Під час проведення занять викладач будує свою роботу, використовуючи такі методи навчання:

Фронтальний – ті вправи, яких навчають в складі групи та виконують однієї і ті ж вправи під безпосереднім керівництвом викладача.

Груповий – навчальна група розбита на кілька підгруп, що виконують різні вправи з наступною зміною місць. У кожній групі призначений старший, а контролює і допомагає педагог.

Одиночний – застосовують при індивідуальному навчанні, як правило, з відстаючими або при підготовці до здачі контрольних нормативів.

Індивідуально-груповий – полягає в тому, що в основній частині заняття студенти в декількох підгрупах на окремих місцях по черзі виконують індивідуальні завдання під наглядом викладача.

Самостійна робота – студенти виконують раніше розучені вправи індивідуально або парно, допомагаючи один одному, що підвищує активність навчання, дозволяє виховувати здатність до самоаналізу і самооцінки. З боку викладача здійснюється контроль і допомога [4, 24].

II. Організаційно-методичні умови, що забезпечують реалізацію спортизації фізичного виховання студентів в процесі занять вільною боротьбою.

Спеціальна підготовка студентів, що займаються в секції вільної боротьби в умовах неспортивного ЗВО.

Для сучасної технології підготовки борців в умовах неспортивного ЗВО характерно поетапне освоєння великих по обсягу і інтенсивності навантажень при паралельному вдосконаленні різних компонентів спортивно-технічної майстерності [28, 196–199]. Такий підхід дозволяє студентам вже до третього курсу навчання демонструвати високі спортивні результати (табл. 1).

Таблиця 1

Приблизний перелік спеціальних вправ борців [22,23]

Зміст основної вправи	Модифікація вправи	Особливості виконання
1. Вправи страховки і самостраховки.	Падіння вперед з приземленням на руки з положення стоячи на колінах. Падіння вперед з основної стійки з опорою на руки; падіння на бік і спину з подальшим шкереберть; падіння на спину і пліч через перешкоду і стрибком; падіння вперед з поворотом на 90 або 180 градусів вправо і вліво; падіння вперед на руки, долати опір партнера	Темп повільний, виконувати серіями по 8-12 разів.
2. Вправи в стійці.	Виштовхування з килима «сумо» Тяга партнера на себе Присідання з партнером на плечах	Вправа виконується за сигналом Захоплення «млин».
3. Вправи для зміцнення м'язів шиї.	Нахили голови вперед, назад, в бік; кругові рухи головою з обтяженням. З положення високого партеру з упором голови в килим, рух тулуба вперед, назад, в сторони, кругові рухи. Те ж на борцівському мосту; забігання з положення «міст» поштовхом ніг.	Вправи виконувати в парах. Партнер надає оптимальне обтяження зі страховкою партнера. Виконувати в повільному темпі.

Розвиток і вдосконалення силових здібностей борців.

Класична концепція вітчизняної фізіології спорту «Діяльність формує орган» – в значній мірі визначає логіку силового тренування борців. Її ілюстрацією є приклад античного олімпійця Мілона (500 рр. до н. е.), який увійшов в історію оригінальної методики силового тренування. Для того щоб розвинути свою фізичну силу, Мілон щодня піднімав молодого бичка. Мірою того, як набирала вагу тварина, додавалися сили атлета. Коли ж він зміг підняти зрілого бика, вагою не менше півтонни, його власний фізичний розвиток і міць забезпечили перемогу в боротьбі на Олімпійських іграх. Успіху античного борця сприяло дотримання основних принципів силового тренування, не втратили своє значення і в сучасній спортивній технології: це регулярність в заняттях з обтяженнями, поступовість нарощування фізичного навантаження і висока цілеспрямованість в підготовці. Виходячи з цієї концепції, абсолютно очевидно, що регулярні заняття з обтяженнями сприяють компенсаторним перебудовам скелетної мускулатури, що виражається в збільшенні фізіологічного поперечника м'язу і значному зростанню її силових параметрів [1].

Прояв силових здібностей атлетів, що спеціалізуються в спортивній боротьбі, обумовлено комплексом властивостей їх організму. Найбільш значущими морфофункціональними передумовами, що визначають індивідуальну своєрідність загальної і спеціальної силової підготовленості, є [10; 14; 15]:

- фізіологічні особливості архітектоніки м'язів;
- енергетичні можливості організму;
- конституційні особливості м'язового розвитку.

Засобами розвитку силових здібностей є силові вправи, які прийнято ділити на три великі групи:

- вправи із зовнішнім опором (протидія партнера, вага предметів, опір пружних предметів, тренажерів, опір зовнішнього середовища);
- вправи з подоланням ваги власного тіла;
- комбіновані вправи.

Зразкові комплекси силових вправ відображені в таблиці 2.

Таблиця 2

Комплекси силових вправ, які використовуються в підготовці борців [13; 20; 22; 23]

Зміст вправи	Дозування	Методичні вказівки
Для розвитку м'язів черевного пресу		
1. Підйом ніг з положення на похилій лаві головою вгору.	5х20 раз	Темп повільний, ноги в колінах не згинати

2. Згинання тулуба з положення лежачи на похилій лаві головою вниз (варіанти: руки за головою; утримання обтяження; з скручуванням тулуба).	5x20 разів	Фіксувати спину в грудному і поперековому відділах
3.Із стійки ноги нарізно з гирею в руці - нахили вперед з подальшим випрямленням.	5x20 разів кожною рукою	-
4.Із положення стоячи (сидячи) зі штангою на плечах повороти вправо - вліво.	3x20 разів в кожную сторону	Тулуб тримати прямо;скручує рух починати від попереку
Для розвитку грудних м'язів		
1.Жим штанги лежачи з широким хватом (відстань між кистями 80-85 см)	3x10 разів	Фіксувати положення грудей і таза
2. Жим штанги лежачи вузьким хватом	6 x(15 + 10 + 8 + 6 + 4 +3)	У кожному підході добирати вагу штанги, щоб кількість повторень було вщерть
3.Сдвоенное вправо: жим штанги широким хватом лежачи на похилій лаві 45 град. Вгору головою +той же, лежачи вниз головою	(3x10) + (3x10) разів	Фіксувати положення грудей. Темп повільний
4.Разводка гантелей в сторони лежачи на спині + той же, лежачи на похилій лаві вгору головою, через голову, лежачи на спині	(3x10) + (3x10) разів 2x (3x15) разів	Руки напівзігнуті в ліктях, фіксувати груди при зведенні рук Фіксувати спину і попереку, притискаючи їх до лави.
Для розвитку дельтовидних м'язів (передніх, середніх і задніх пучків)		
1.Із основної стійки з гантеллю в руці, піднесення її до вертикального положення	5x10 разів кожною рукою	Виконувати по черзі кожною рукою.

2.Із положення сидячи з гантелями в руках, розведення рук в сторони до горизонталі	5x10 разів	Фіксувати хребет в грудному відділі.
3.Із положення стоячи в нахилі, в опущених руках гантелі, розведення рук в сторони	2x (3x10 разів)	Фіксувати положення спини з прогином в попереку.
Для розвитку найширших м'язів спини		
1. Із вису на перекладині, підтягування широким хватом	5 підходів «До відмови»	Різновиди: хват середній, вузький, зверху, знизу; підтягування до торкання грудьми, до торкання лопатками.
2.Тяга гирі в нахилі	5x30 разів кожною рукою	Вільною рукою спиратися на коліно, фіксуючи положення спини
3.Із основної стійки зі штангою на плечах, нахили вперед	3x (3x10 разів)	Ноги напівзігнуті, при нахилі прогнути спину
4.Із положення сидячи, тяга через верхній блок до торкання лопаток (На тренажері)	3x (5x10 разів)	Спину тримати прямо; рухи виконувати повільно
5.Із положення сидячи з упором ніг, тяга вантажу через нижній блок двома руками широким хватом	3x (5x10 разів)	Фіксувати спину в грудному відділі, тягу починати від попереку
Для розвитку триголових м'язів плеча (трицепсів)		
1.Жим штанги лежачи вузьким хватом	2x (3x10 разів)	Відстань між кистями - 8-10 см
2.Із положення сидячи, штанга витягнутих вгору руках, опускання ваги за голову, спина пряма (Жим через голову)	3x5 разів	Фіксувати вертикальне положення плеча
3.Згинання рук в упорі на паралельних брусах	2x (3x10 разів)	Амплітуда рухів гранична
Для розвитку двоголових м'язів плеча (біцепсів)		

1.Із основної стійки, штанга в опущених руках, згинання рук в ліктьових суглобах	3х (3х10 разів)	При згинанні рук фіксувати положення спини
2.Із основної стійки з гантелями в опущених руках, почергове згинання та розгинання рук	3х20 разів кожною рукою	Темп повільний. Різновид: те ж у в.п. сидячи
3.Із положення сидячи на «верстаті» з фіксованими ліктьовими суглобами, тяга вантажу через нижній блок	2х (3х10 разів)	Здійснювати тягу тільки за рахунок згинання рук в ліктьових суглобах
Для розвитку м'язів ніг, тазу та попереку		
1.Із стійки ноги нарізно зі штангою на грудях (або на спині), глибокі присідання, стоячи на всій стопі	3х (3х15 раз)	Присідання здійснювати з прямою спиною
2.Розгинання ніг в колінних суглобах через нижній блок, сидячи на «верстаті». Вага фіксована на гомілці.	2х (3х10 разів)	Домагатися повного розгинання ноги в колінних суглобах
3.Із положення лежачи на животі, згинання ніг в колінних суглобах, виконуючи тягу через нижній блок (на «верстаті»). Вага фіксована на гомілці	2х (3х10 разів)	Роботу виконують в режимі плавно, повільно

Керівна роль в процесі навчання в спортивній боротьбі належить викладачеві-тренеру. Це проявляється в керівництві навчанням (планування, організація і контроль), керівництві в процесі навчання (управління і оптимізація процесу навчання) і керівництві через навчання (формування особистості студентів). Ефективність процесу навчання залежить багато в чому від умов соціально-педагогічних і психолого-дидактичних [4; 5].

До першої групи умов, що забезпечують успішність процесу навчання студентів, відносяться: наявність кваліфікованого, творчо працюючого викладача-тренера; створення згуртованого, дружного колективу тих хто займаються; наявність сприятливого психологічного клімату; матеріально-технічні умови (зал, килими, тренажери, навчально-методичні посібники, засоби відновлення і т. ін.); дотримання правил гігієни і режиму занять і відпочинку.

До другої групи умов можна віднести: достатній рівень сформованості мотивів до занять боротьбою, що забезпечує інтерес студентів до самостійної навчально-пізнавальної діяльності під керівництвом викладача; високий рівень навченості студентів-спортсменів, відповідний етапу їх навчання; дотримання дидактичних принципів і правил організації навчально-виховного процесу; застосування активних форм і методів навчання [15; 23].

III. Експериментальна методика попередження травмонебезпечних ситуацій в навчально-тренувальному процесі в секції з вільної боротьби.

Вихідний матеріал. Одними з важливих аспектів вдосконалення в сучасному спортивному тренуванні є збільшення і перерозподіл основних параметрів навчально-тренувальних навантажень [27, 57]. Однак, у даний час обсяг і інтенсивність спортивних навантажень практично досягли своїх максимальних значень, а зміни в їхньому співвідношенні не приносять значних результатів. У зв'язку з цим виникла необхідність у вдосконаленні навчально-тренувального процесу за рахунок інших засобів і методів.

У даному розділі ми розглядаємо організацію навчально-тренувального процесу в секції вільної боротьби Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького. Склад студентів-борців характеризується не досить високою кваліфікацією, тому отримання травми не рідкість. Відзначимо, що студенти-спортсмени високої кваліфікації займаються за індивідуальною програмою і з аналізу виключені.

Аналіз травматичної патології серед спортсменів вказує на явну тенденцію до зростання числа захворювань, пов'язаних з перенапруженням. Основна причина цього явища полягає в триваючому збільшенні навантажень (за обсягом і інтенсивності) в тренувальному процесі, в незадовільному рівні відновлення, а також в деяких дефектах при оцінці спортивної працездатності ще в початковій стадії захворювання.

Практика показує, що з-за отриманої травми спортсмен не тільки може завдати шкоди своєму здоров'ю і вибути на якийсь час з тренувального процесу, тому необхідні дослідження травмонебезпечних ситуацій в різних видах спорту [3, 285; 6, 213; 25, 308].

Результати дослідження. Найбільш частою причиною травм виявилася невідповідність студентів-борців і порушення спортивної дисципліни. Опитування тренерів і спортсменів свідчить про те, що найчастіше травми трапляються на початку або кінці навчально-тренувального заняття, що свідчить про те, що на початку заняття суглобно-зв'язковий апарат, мабуть, ще не готовий, до високого ступеня активності, а в кінці заняття навпаки, відбувається підсумовування втоми, що веде до втрати точності рухів, і як наслідок, до травм.

Що стосується спортивної дисципліни, то це повною мірою залежить від кваліфікації тренера – його вміння підтримувати дисципліну під час навчально-тренувальних занять. Набагато складніше стоїть питання про травми, отримані за рахунок перенапруження (перетренування) [3, 285].

Ми бачимо тут дві причини:

- Психологічна складова – спортсмен втомився – не хоче тренуватися – втрата концентрації травма.

- Вичерпання функціональних резервів організму.

Психологічну складову можливості отримання травми тренер виявляє за рахунок, як спостереження за спортсменом, так і регулярними бесідами з кожним членом навчально-тренувальної групи.

Набагато складніше виявити можливість отримання травми за рахунок вичерпання функціональних резервів організму. Амбіційний спортсмен буде продовжувати тренування навіть в разі вичерпання функціональних резервів, на так званих, «морально-вольових». Тому важливо вчасно виявити факт перетренованості студента-спортсмена і скорегувати навантаження [6, 214; 25, 309].

Добре відомо, що розтягнення і удари в процесі тренувальних занять являють найбільш поширеними травмами у борців.

Нами було проведено педагогічний експеримент по обґрунтуванню методики профілактики травматизму в студентських спортивних групах. Були сформовані контрольна і експериментальна групи по 15 осіб у кожній. Групи на початок експерименту статистично не розрізнялися (за рівнем 0,05).

Методика полягала в наступному:

- збільшення тривалості розминки;
- контроль ознак втоми студента-спортсмена – вербально і не вербально;
- моніторинг функціональних резервів організму (сит-тест, тест Баєвського, ЧСС, систолічний та діастолічний артеріальний тиск). Студенти експериментальної групи вели щоденник, в який записували ЧСС і тиск. При необхідності тренер-викладач перевіряв результати записів за допомогою цифрового тонометра ІА-777.

Контрольна група займалася за стандартною методикою. В експериментальній групі додатково проводився моніторинг функціонального стану (сит-тест) і рівня самооцінки студентами-спортсменами свого бажання тренуватися.

Отримані результати показують, що облік і застосування профілактичних заходів, дозволило істотно знизити показник травматизму за місяць занять.

Результати оцінки достовірності відмінностей між даними контрольної та експериментальної груп за результатами педагогічного експерименту представлені в таблиці 3. Отримані дані показують, що рівень функціонального стану спортсменів за сит-тесту дещо знизився, що можна пояснити тим, що формування експерименту проводилось в період перед змаганнями, характерний зростанням тренувальних навантажень, що очевидно знижує рівень функціонального стану спортсменів.

У той же час, в експериментальній групі функціональний стан по самооцінці спортсменами свого бажання тренуватися трохи підвищився, що говорить про те, що індивідуалізація навантажень, на основі контролю функціонального стану і працездатності, виявляється ефективною і призводить до зниження ризику перетреновання

Таблиця 3

Результати педагогічного експерименту з перевірки експериментальної методики профілактики травматизму

Група і показники		До експерименту	Після експерименту	1 студента	Достовірність
ЕГ, (n = 15)	Функціональний стан по сит-тесту, бали	6,27	5,40	6,50	P < 0,05
	Бажання тренуватися, бали	5,10	7,40	8,50	P < 0,01
КГ, (n = 15)	Функціональний стан по сит-тесту, бали	6,87	6,07	7,48	P < 0,05
	Бажання тренуватися, бали	6,47	6,93	1,97	P > 0/05

Таким чином, у результаті проведеного дослідження, ми дійшли наступних висновків.

1. Аналіз спеціальної літератури показує, що проблема організації занять з пріоритетним використанням засобів спортивної боротьби як однієї з форм фізичного виховання та способів залучення до систематичних занять фізичними вправами у ЗВО, є предметом уваги багатьох фахівців в останній час. В той же час, недостатнє вивчення проблеми організації занять з пріоритетним застосуванням елементів боротьби в рамках академічних занять у неспеціалізованому ЗВО впродовж тривалого часу, дозволяє визначити актуальність даного дослідження.

2. Залучення студентів та формування в них стійкого інтересу до систематичних занять спортивною боротьбою вимагають змін в методах організації навчально-тренувального процесу, застосуванні засобів, більш поглибленого індивідуального підходу, заснованого на вивченні здібностей та можливостей студентів. Комплексне вирішення цих питань у подальшому сприятиме зміцненню здоров'я студентів, покращенню рівня фізичної підготовленості, досягненню спортивних результатів, формуванню високих моральних та вольових якостей.

3. В основу нових підходів до організації фізичного виховання студентів в спортивній секції з вільної боротьби повинен бути закладений принцип індивідуалізації, що актуалізує провідну роль особистості студента у визначенні цілей і заходів фізичних навантажень. Пропонована нами концепція підготовки борців в рамках університету, коли в центрі уваги знаходиться особистість студента, його потреби, забезпечує більш високий рівень самореалізації майбутніх фахівців.

4. Накопичений в університеті досвід роботи по даній методиці показує, що заняття вільною боротьбою дозволяють досягти помітних результатів у підвищенні потенціалу фізичної культури кожного студента, що займається вільною боротьбою в спортивній секції університету: значно поліпшити його статура, уникнути негативного

впливу гіподинамічного синдрому, істотно підвищити рівень його фізичної і розумової працездатності.

5. Результати педагогічного експерименту в цілому показують, що застосування експериментальної методики зниження ризику травмонебезпечних ситуацій в тренувальному і змагальному процесі дозволило істотно знизити показник травматизму за місяць занять, а також поліпшити їхній функціональний стан за показником «бажання тренуватися».

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллаєв А. К., Ушаков В. С., Ребар І. В. Олімпійський та професійний спорт. Мелітополь: ФОП Силаєва О. В, 2017. 76 с.
2. Абдуллаєв А. К., Ребар І. В. Педагогічний потенціал спортивної боротьби як засобу спортизації фізичного виховання студентів ВНЗ. *Актуальные научные исследования в современном мире*. 2018. Т. 3. Вып. 8 (40). С. 24–29.
3. Абдуллаєв А., Ребар І. Попередження травмонебезпечних ситуацій та занять в секції з вільної боротьби. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Аксіологічні аспекти в розвитку науки та освіти [редактори-упорядники: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]*. Конін-Ужгород-Херсон-Кривий Ріг: Посвіт, 2018. С. 285–287.
4. Абдуллаєв А. К., Ребар І. В. Теорія і методика викладання вільної боротьби: навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, перероб. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 299 с.
5. Абдуллаєв А., Ребар І., Нестеров О. Методика викладання спортивного тренування на прикладі вільної боротьби. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: Зб. наук. праць*. Переяслав-Хмельницький. 2016. Вип. 27. С. 363–365.
6. Абдуллаєв А., Ребар І. Заходи безпеки та попередження спортивного травматизму на навчально-тренувальних заняттях та змаганнях з вільної боротьби. *Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті. Діалог культур як чинник інтеграції / [редактори-упорядники: І. Зимомря, В. Ільницький, Д. Романюк, А. Сохал]*. Варшава-Ужгород- Херсон: Посвіт, 2019. С. 213–215.
7. Абдураман А. Ш. Здоров'я як потреба студентської молоді. *Регіональні проблеми розвитку приморських територій: теорія і практика*. Збірник наукових праць. Мелітополь. 2014. С. 112–113.
8. Айсуев Л. Д., Сагалаєв А. С., Тапхаров М. В. Теоретические аспекты и методические основы обучения технике спортивной борьбы. *Вестник Бурятского университета*. Сер. 8. Теория и методика обучения в вузе и школе. 2003. Вып. 7. С. 200–209.
9. Білогур В. Є. Теоретико-методичне забезпечення фізичного виховання у вищих закладах освіти: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання: 24.00.02 / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. Рівне. 2002. 18 с.
10. Евстигнеева И. В. Модельные параметры соревновательной деятельности борцов. *Педагогика, психология та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2009. № 10. С. 54–57.

11. Купрєєнко М. В., Непша О. В. Самоконтроль студентів під час занять фізичною культурою і спортом на секційних заняттях. *Вітчизняна наука на злами епох: проблеми та перспективи розвитку*: Зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2016. Вип. 27. С. 368–369.

12. Купрєєнко М. В., Непша О. В. Використання фізкультурно-оздоровчих технологій в оптимізації рухової активності студентської молоді. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів II-ої Міжнародної науково-практичної конференції / [редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, В. Ільницький, І. Зимомря]*. Баку-Ужгород-Дрогобич: Посвіт, 2017. С. 433–435.

13. Латышев С. В., Латышев Н. В. Методика количественной оценки специальной выносливости борцов. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 24 с.

14. Латышев С. В. Методика прогнозування спортивної перспективності борців вільного стилю. Донецьк: Дон НУЕТ, 2010. 26 с.

15. Латышев С. В. Науково-методичні основи індивідуалізації підготовки борців: автореф. дис. ... д-ра наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.01. Київ, 2014. 37 с.

16. Лябах Н. В., Непша О. В. Особливості впливу фізичних вправ на організм в оздоровчому тренуванні. *Сучасна наука: тенденції та перспективи: матеріали регіональної internet-конф. молодих учених (15–19 травня 2017 р.)*. Мелітополь. 2017. С. 387–390.

17. Непша О. В., Купрєєнко М. В., Ушаков В. С. Вікові особливості студентів спеціальностей вищих навчальних закладів на заняттях фізичною культурою. *Історико-географічний дискурс проблем геосфери: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 16 травня 2016 р.: зб. наук. праць*. – Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. С. 226–229.

18. Непша О. В., Суханова Г. П. Формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентської молоді до занять фізичною культурою. *Фізичне та спортивне виховання у вищих навчальних закладах. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, Запоріжжя, 13–15 жовтня 2017 року*. Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. С. 30–33.

19. Орен Д. П. Формування здорового способу життя студентів засобами спортивної боротьби в позааудиторній фізкультурно-спортивній роботі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Випуск 14: зб. наук. праць. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 156–161.

20. Пакулін С. Л., Ананченко К. В., Ручка Є. В. Вдосконалення техніко-тактичної та психологічної підготовки борців вільного стилю [Електронний ресурс] *Траектория науки*. 2016. Т. 2, № 12. С. 9.1-9.12. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/trna_2016_2_12_20.

21. Первачук Р. В. Індивідуалізація тренувального процесу борців різного стилю ведення сутички. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. К., 2013. Вип. 7 (33). С. 55–62.

22. Пістун А. І. Спортивна боротьба: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів: Тріада плюс, 2008. 864 с.

23. Тапхаров М. В. Методика обучения технике вольной борьбы в соответствии с современными требованиями соревновательной деятельности: дисс. ... канд.. пед. наук: 13.00.04. Улан-Удэ. 2007. 129 с.

24. Ткаченко С. В. Організація та проведення занять зі спортивної боротьби: навч. посіб. для студ. пед. вузів спец. «Фізичне виховання». Чернігів: ЧДПУ, 2009. 72 с.

25. Ткаченко С. В. Специфічні чинники травмувань студентів та збереження їх здоров'я під час занять спортивною боротьбою. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* Чернігів: ЧНПУ, 2012. Вип. 98. Т. IV. С. 308–311.

26. Ушаков В. С. Шляхи формування фізичної культури особистості студентів вищих навчальних закладів. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (25–26 квітня 2018 року).* Бердянськ: БДПУ, 2018. Том 2. С. 108–109.

27. Ушаков В. С. Рефлексія в структурі тактичного мислення спортсменів. *Актуальні проблеми фізичного виховання: зб. Тез доп. XII Міжнар. наук. конф. (26–27 вересня 2017 р.).* Херсон: ХДУ, 2017. С. 57.

28. Хассай Д. В., Абдуллаев А. К., Трачев В. М., Сидоряк Н. Г., Трачева С. П., Ушаков В. С. Из опыта подготовки борцов вольного стиля в условиях ВУЗа. *Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі: зб. наук.-метод. пр.* Мелітополь. 2006. Вип. 10. С. 196–199.

29. Хассай Д. В., Сидоряк Н. Г., Трачев В. М., Ушаков В. С. Качественные характеристики занятий по физическому воспитанию. *Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі: зб. наук.-метод. пр.* Мелітополь. 2006. Вип. 10. С. 213–215.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Абдуллаєв Алтай – старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання і спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Алексєєнко-Лемовська Людмила – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Арсененко Ірина – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму, соціально-економічної географії та краєзнавства Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Бєлікова Інна – кандидат медичних наук, доцент кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з біостатистикою, Українська медична стоматологічна академія

Габчак Наталія – завідувач кафедри туризму, кандидат географічних наук, доцент, декан факультету туризму та міжнародних комунікацій Ужгородського національного університету

Голованова Ірина – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з біостатистикою, Українська медична стоматологічна академія

Гричаник Наталія – асистент кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Гришко Світлана – кандидат географічних наук, старший викладач кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Голдин Пьотр (Goldyn Piotr) – д-р габ., професор університету імені Адама Міцкевича в Познані, педагогічно-мистецького факультету в Каліші (Польща)

Ґжесяк Ян (Grzesiak Jan) – д-р габ., професор кафедри педагогіки та соціальної праці Державної вищої професійної школи в Коніні (Польща)

Даниско Оксана – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Донець Ірина – кандидат географічних наук, доцент кафедри туризму, соціально-економічної географії та краєзнавства Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Донченко Лариса – кандидат географічних наук, професор кафедри туризму, соціально-економічної географії та краєзнавства Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Дубіс Лідія – доктор географічних наук, професор кафедри геоморфології і палеогеографії факультету математики, інформатики і архітектури ландшафту Люблінського католицького університету Івана Павла II; професор Львівського національного університету імені Івана Франка

Зав'ялова Тетяна – старший викладач кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Зайцева Юлія – кандидат педагогічних наук, старший викладач Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Зимомря Іван – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу Ужгородського національного університету; професор Поморської академії в Слупську

Зимомря Микола – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германських мов і перекладознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Зякун Алла – кандидат історичних наук, доцент кафедри конституційного права, теорії та історії держави і права Сумського державного університету

Іванова Валентина – старший викладач кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Ільницький Василь – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Конончук Антоніна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Конончук Олена – аспірант кафедри педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Корносенко Оксана – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Краснова Оксана – викладач кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з біостатистикою, Українська медична стоматологічна академія

Кузьменко Юлія – доктор педагогічних наук, професор кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Херсонського факультету Одеського університету внутрішніх справ

Ляхова Наталія – викладач кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з біостатистикою, Українська медична стоматологічна академія

Мельник Андрій – кандидат географічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри туризму Ужгородського національного університету

Мудрак Галина – кандидат географічних наук, доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища Вінницького національного аграрного університету

Мудрак Олександр – доктор сільгосп. наук, професор, завідувач кафедри екології, природничих та математичних наук КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Непша Олександр – старший викладач кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Нестерович Богдан – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Пагута Мирослав – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Плужнікова Тетяна – кандидат медичних наук, старший викладач кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з біостатистикою, Українська медична стоматологічна академія

Прохорова Лариса – кандидат геологічних наук, доцент кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Прусак Павел (Prusak Paweł) – професор Куявсько-Поморської вищої школи в Бидгощі (Польща)

Ребар Інесса – старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання і спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Сапун Тетяна – асистент кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Тамбовцев Геннадій – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Тарасенко Галина – доктор педагогічних наук, професор кафедри екології, природничих та математичних наук КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Ткачук Станіслав – доктор педагогічних наук, професор кафедри професійної освіти та технологій за профілями Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Товстяк Марія – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з біостатистикою, Українська медична стоматологічна академія

Філімонова Ірина – аспірант кафедри професійної освіти та технологій за профілями Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Чир Надія – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри туризму Ужгородського національного університету

Чупахіна Світлана – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Шаболдов Олександр – аспірант кафедри української літератури Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Шелестова Людмила – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник; провідний науковий співробітник відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України

Яровенко Тетяна – викладач української літератури Харківського кооперативного торгово-економічного коледжа, кандидат філологічних наук

Ясінські Зенон (Jasiński Zenon) – д-р габ., надзвичайний професор, Вища школа управління та адміністрації професійної школи в Ополе (Польща)

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

PARADYGMATYCZNE ASPEKTY I DYLEMATY ROZWOJU NAUK I EDUKACJI

Pod redakcją:
Jan Grzesiak, Ivan Zymomyra, Vasyl Ilnytskyj

ПАРАДИГМАТИЧНІ АСПЕКТИ Й ДИЛЕМИ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ

*Редактори-упорядники –
Ян Гжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький*

*Макетування та верстка – Василь Герман
Дизайн обкладинки – Олег Лазебний*

***Редакція не завжди поділяє думки авторів, за зміст, достовірність
інформації та точність цитувань відповідальності не несе.
При передруці статей посилання на збірник є обов'язковим.***

Здано до набору 24.05.2019 р. Підписано до друку 30.05.2019 р.
Гарнітура Times. Формат 60x84 1/16.
Друк офсетний. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 17,2. Зам. № 832
Наклад 300 примірників

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК № 2509 від 30.05.2006 р.

Друк ПП «П'ОСВІТ»
Адреса: вул. І. Мазепи, 7, м. Дрогобич, 82100 Україна
тел. факс (03244) 2-23-35, тел.: 3-38-50, 2-23-76.
E-mail: posvitdruk@gmail.com